

ÜSTÜN YETENEKLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKÂ İLE ÜRETİLEN MÜZİK VE GÖRSEL SANAT ESERLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Ecem KARABULUT*

*Milli Eğitim Bakanlığı, Mersin Tarsus Hadiye Kuradacı Bilim ve Sanat Merkezi, ecemherguner@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9517-0381

Serpil UMUZDAŞ**

**Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuarı, sumuzdas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6013-2406

Karabulut E., Umuzdaş S. “Üstün yetenekli lise öğrencilerinin yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine yönelik görüşleri”. Sanat Eğitimi Dergisi, 13/1 (2025): s. 11–24. doi: 10.7816/sed-13-01-02

ÖZ

Bu araştırma, üstün yetenekli lise öğrencilerinin yapay zekâ tarafından üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine yönelik estetik, yaratıcılık, özgünlük ve duygusal etki yönünden görüşlerini incelemektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemiyle çalışılmış, veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, seçenekli soru formu ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Çalışma grubu, üstün yetenekli tanısı almış lise düzeyindeki 16 öğrenciden oluşmaktadır. Resim, müzik ve genel zihinsel yetenek alanlarında eğitim almakta olan bu öğrenciler, demografik çeşitlilik açısından araştırmanın kapsamını genişletmiştir. Veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve analizler, estetik değer, özgünlük, duygusal etki ve yaratıcılık ana temaları altında yapılmıştır. Öğrencilerin yapay zekâ eserlerine yönelik görüşleri bu temalar doğrultusunda kodlar oluşturularak detaylandırılmıştır. Bulgular, öğrencilerin yapay zekâ üretimi eserlerin estetik değerini genellikle olumlu bulduklarını, ancak detay eksikliği ve duygusal derinlik konusunda eleştirilerde bulunduklarını göstermektedir. Öğrenciler, yapay zekânın yaratıcılığını sınırlı olarak değerlendirmiş ve özgünlük açısından insan yapımı eserlerin daha üstün olduğunu vurgulamışlardır. Özellikle, yapay zekânın duygusal etki yaratma kapasitesinin insan üretimi eserlerin gerisinde kaldığı ancak estetik açıdan bazı yönlerinin başarılı olduğu belirtilmiştir. Görüşlerden elde edilen bulgular, yapay zekânın sanatsal üretimde özgünlük, yaratıcılık ve duygusal etki açısından hala insana özgü değerlere kıyasla sınırlı kaldığını ve bu teknolojinin sanata derin anlam katma becerisinin henüz gelişmediğini göstermektedir. Üstün yetenekli öğrenciler, yapay zekânın sınırlılıklarının yanı sıra sunduğu fırsatları da algılamışlardır. Vizyoner bir bakış açısıyla; yapay zekânın sanat eğitiminde bireyin potansiyelini keşfetmeye ve hayal gücünü genişletmeye yönelik önemli fırsatlar sunduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Sanat, Üstün Yetenekliler, Müzik, Görsel Sanatlar

Makale Bilgisi:

Geliş: 12 Ocak 2025

Düzeltilme: 14 Mayıs 2025

Kabul: 21 Mayıs 2025

Bu çalışmanın veri toplama sürecine katkılarından dolayı Gaye TAŞ ve Ayşe Ceren SİLAH’a teşekkür ederiz.

© 2025 sed. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Sanat, insanlığın kendini ifade etme biçimlerinden biri olarak tarihsel süreç içerisinde sürekli evrilmiş ve farklı kültürler aracılığıyla insan deneyimini yansıtmaya gücüne sahip olmuştur. Teknolojinin gelişimiyle birlikte sanat üretim yöntemleri de değişmiş, geleneksel tekniklerin yanı sıra dijital ve yapay zekâ destekli sanat eserleri de ortaya çıkmıştır. Bu yeni sanat formu, yalnızca teknolojinin değil, aynı zamanda sanata dair görüşlerin de dönüşümünü beraberinde getirmiştir (McCormack vd., 2019; Sivri, 2024). İnsan benzeri zekâyı taklit etme amacıyla geliştirilen algoritmalar ve sistemler bütünü olan yapay zekâ (Russell ve Norvig, 2020)'nın son yıllarda, resim ve müzik gibi yaratıcı alanlarda kullanılması, sanat dünyasında önemli tartışmalara yol açmıştır (Elgammal vd., 2017; Kantürk, 2022). yapay zekâ uygulamaları, estetik ve yaratıcı süreçleri yeniden şekillendirirken, bu süreçlerin insan elinden çıkıp makineler tarafından gerçekleştirilmesiyle sanatın doğası sorgulanmaya başlanmıştır.

Algoritmaların ve verilerin birleşimiyle yaratılan yapay zekâ sanat eserleri birçok alanda etkindir. Resim alanında, yapay zekâ milyonlarca veriyi analiz ederek, belirli desenleri ve stilleri öğrenir ve ardından yeni eserler yaratmak için bu öğrenilen bilgileri kullanır (Santos vd., 2021). Yapay zekâ, metin veya açıklama tabanlı olarak illüstrasyonlar veya görseller oluşturabilme yeteneğine sahiptir. Bu teknoloji, mevcut karakterlerde değişiklik yapabilmenin yanı sıra, bir tasarımı referans alarak yeni karakter tasarımları da oluşturabilmektedir (Şen, 2022). Benzer şekilde, müzik alanında yapay zekâ mevcut müzik eserlerini analiz ederek, farklı melodiler ve armoniler oluşturabilir (Drott, 2021). Yapay zekânın sanat üretimindeki rolü, geleneksel sanat anlayışının ötesinde bir perspektif sunar; çünkü bu eserler, insan elinden değil, bir algoritmanın çözüm sürecinden doğar (McCormack vd., 2019). Estetik, duygusal etki, özgünlük ve yaratıcılık gibi kavramlar, bu tür eserlerin değerlendirilmesinde belirleyici faktörlerdir. yapay zekânın sanat üretimindeki rolünü anlamak, modern sanatın evrimini anlamak için önemlidir.

Sanat eserleri, geleneksel bir tutumla insan yaratıcılığının ürünü olarak kabul edilse de son yıllarda yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerinin sanat olarak kabul edilip edilemeyeceği tartışılmaya başlanmıştır Danto (1964) felsefik yaklaşımla sanatı; estetik değerinin yanı sıra, duygu uyandırma gücü ve yaratıcı özgünlükle ve özgürlükle şekillenen bir olgu olarak tanımlar. Bu olgunun insanların kabulüne göre şekillendiğini savunur. Sanatı oluşturan bu ölçütler yapay zekânın ürettiği sanat eserleri bağlamında değerlendirildiğinde; bu eserlerin estetik değeri ve özgünlüğü konusunda farklı görüşler ortaya çıkabildiği anlaşılmaktadır. Bazı araştırmalar, yapay zekâ ile üretilen eserlerin estetik açıdan insan yapımı eserlerle benzer değerler taşıyabileceğini ve özgünlük anlamında yeterli başarıya ulaşabileceğini savunmaktadır (Elgammal vd., 2017). Bu görüşe göre, yapay zekânın öğrenme yeteneği ve algoritmalarının yaratıcı süreçlere entegre edilmesi, yeni ve ilginç sanat eserlerinin ortaya çıkmasını sağlayabilir. Yapay zekâ, yaratıcı süreçleri hızlandırarak sanatsal üretimde daha verimli ve yenilikçi çalışmalar yapılmasına imkân tanır. Bu da özellikle sanatın eğitim sürecinde önemli bir avantaj sağlar (Coşkun ve Gülleroğlu, 2021). Bazı eleştirmenler ise, yapay zekânın duygusal ve kültürel bağlamlardan yoksun olduğunu ve bu nedenle eserlerinin, insan yaratıcılığına dayanan özgünlükten uzak olduğunu savunmaktadır (Zhou ve Kawabata, 2023). Bununla beraber bireylerin yapay zekâ destekli sanat eserlerine yönelik estetik değerlendirmelerinde bilinçdışı önyargıların etkili olduğu (Zhou ve Kawabata, 2023) bildirilmiştir. Yapay zekânın sanatsal üretimde sağladığı hız ve yenilikçi yaklaşımlar, özellikle üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı düşünme, soyut düşünme ve analitik problem çözme becerilerini en üst düzeye çıkarma potansiyeline sahip olabilir. Üstün yetenekliler, genellikle öğrenmeye olan yüksek ilgileri ve yenilikçi düşünme kapasiteleriyle öne çıkarlar. Estetik değerler, yaratıcılık ve özgünlük gibi temel sanat kavramları, yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerini değerlendirme aşamasında üstün yetenekli öğrencilerin görüşlerini şekillendirebilir.

Yapay zekâ tarafından üretilen müziklerin ve görsel sanat eserlerinin, insan üretimi eserlerle kıyaslanması, dijital sanat biçimlerinin geleneksel sanat anlayışlarıyla ne kadar örtüştüğünü veya onlardan ne denli farklılaştığını ortaya koymaktadır. Başta karışık görünebilen, olumlu ve olumsuz tutumlara neden olan dijital gelişmeler, üstün yetenekli bireylerce değerlendirildiğinde, ufuk açıcı vizyoner bir bakış açısına ulaşma imkânı verebilir. Yaratıcı düşünme, problem çözme ve soyut düşünme becerileriyle bilinen (Renzulli, 2021) üstün yetenekliler, karmaşık durumlara yenilikçi yaklaşımlar geliştirebilirler. Bu bireyler dijital gelişmeleri, potansiyellerini geliştirme ve öğrenme süreçlerine hız katmak için kullanmayı düşünebilirler (Berger, 1991). Yeni teknik deneyimlere olanak sağlayarak yaratıcı içerik üretiminde önemli bir rol oynayan yapay zekâ (Siegle, 2023), resim ve müzik gibi alanlarda üstün yetenek gösteren bireylerce, estetik değerler ve yaratıcılık bakımından derin

kapasitesiyle (Piirto, 2011) değerlendirilmektedir. Resim alanındaki öğrenciler, görsel kompozisyonları ve estetik uyumu inceleyerek sanatsal ifadeyi anlamaya çalışırken, müzik alanındaki öğrenciler, melodik yapılar, armonik çeşitlilik ve ritmik düzenlemelere dair farklı bir perspektif geliştirebilirler (Drott, 2021). Genel zihinsel yetenekleri yüksek olan bireyler, soyut düşünme ve analiz yapma konularında güçlüdür (Renzulli, 2021). Üstün yetenekli öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine olan yaklaşımları, yapay zekâ destekli sanatın bu bireylerin sanat görüşlerini nasıl dönüştürdüğünü gösterir ki üstün yetenekli bireylerin, yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine daha yenilikçi ve eleştirel bir yaklaşım geliştirdiği bildirilmiştir (Genç vd., 2023).

Yapay zekânın resim (Elgammal vd., 2017), müzik (Drott, 2021) veya görsel sanatlar (Santos vd., 2021) alanındaki estetik anlayışı nasıl dönüştürebileceğini gösteren çalışmalar yapay zekânın estetik değer yaratma yeteneğini ve bu teknolojinin sanatta nasıl devrim yaratabileceğini tartışmaktadır. Benzer şekilde Sivri (2024), yapay zekânın resim ve müzik gibi yaratıcı alanlarda nasıl kullanılabileceğini ele almış ve üstün yetenekli öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine karşı daha yenilikçi ve eleştirel bir yaklaşım geliştirdiğini belirtmiştir.

Bu araştırma, üstün yetenekli lise öğrencilerinin yapay zekâ tarafından üretilen müzik ve görsel sanat eserlerinin estetik, yaratıcılık, özgünlük ve duygusal etki gibi değişkenler üzerinden değerlendirmelerini içermektedir. Bu değerlendirmeler, üstün yetenekli öğrencilerin sanatın ve anlayışın dönüşümüne nasıl yaklaştıklarını ve yapay zekânın sanat üzerindeki etkilerine ilişkin algılarını gösterir. yapay zekâ destekli sanat eserlerinin sanatsal değerine ilişkin oluşan algıları, yaratıcılığın ve estetiğin temelleri ile sorgulamak; bu tür eserlerin üretim ve tüketimindeki davranış ve tutumları şekillendirecektir. Yapay zekâ destekli sanat eserleri, estetiğin ve yaratıcılığın doğasını ve alışılmış geleneksel yöntemleri yeniden düşündürmektedir. Bu dönüşüm, sanatın geleceğiyle ilgili önemli tartışmaları ve merakı beraberinde getirecektir. Bu konuda yol alındıkça sanat ve sanat eğitim politikaları da yeniden şekillenecek ve güncellenecektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin yapay zekâ tarafından üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine yönelik estetik, yaratıcılık, özgünlük ve duygusal etki boyutlarındaki görüşlerini inceleyen bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, ürünlerden ya da çıktılardan çok sürece odaklanmakta; bu nedenle, bireylerin deneyimlerine atfettikleri anlamların derinlemesine anlaşılması temel hedefi oluşturmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2003). Bu bağlamda, araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, sahip olduğu belirli düzeydeki standartlık ve esneklik sayesinde, yazılı test ve anketlerin sınırlılıklarını aşarak belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye olanak tanımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2003). Bu yöntemle, katılımcıların yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine yönelik görüşleri derinlemesine incelenmiş ve bu görüşlerin çeşitli boyutlarıyla anlamlandırılması amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Mersin Hadiye Kuradacı Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören üstün yetenekli lise öğrencileri oluşturmaktadır. Nitel verilerin toplanması amacıyla, 16 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, cinsiyet, sınıf düzeyi ve yetenek alanları açısından çeşitlendirilmiş olup, gönüllülük esasına dayalı olarak katılım göstermişlerdir.

Çeşitli yetenek alanlarını (resim, müzik, genel zihinsel yetenek) temsil etmeleri ve farklı demografik özelliklere sahip olmaları araştırmanın güçlü yanıdır. Bu çeşitlilik, yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine yönelik görüşlerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak sağlamayı amaçlamıştır. Öğrenci sayısı ise araştırmanın sınırlılığıdır fakat nitel yaklaşımla çalışıldığından bulguları genelleme kaygısı bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan 16 üstün yetenekli öğrencinin demografik özellikleri, aşağıdaki Tablo 1'de detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

Öğrenci No	Cinsiyet	Sınıf Düzeyi	Yetenek Türü
Ö1	Erkek	9	Müzik
Ö2	Kız	9	Genel Zihinsel
Ö3	Erkek	9	Genel Zihinsel
Ö4	Erkek	10	Resim
Ö5	Erkek	10	Genel Zihinsel
Ö6	Kız	10	Genel Zihinsel
Ö7	Kız	10	Resim
Ö8	Kız	10	Resim
Ö9	Kız	10	Genel Zihinsel
Ö10	Kız	11	Resim
Ö11	Kız	11	Müzik
Ö12	Kız	11	Resim
Ö13	Erkek	12	Genel Zihinsel
Ö14	Kız	12	Genel Zihinsel
Ö15	Kız	12	Müzik
Ö16	Erkek	12	Genel Zihinsel

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunda bulunan kız öğrenci sayısı 10, erkek öğrenci sayısı ise 6'dır. 9. sınıf öğrenci sayısı 3, 10. sınıf öğrenci sayısı 6, 11. sınıf öğrenci sayısı 3, 12. sınıf öğrenci sayısı 4'tür. Resim yetenek alanında öğrenci sayısı 5, müzik yetenek alanında öğrenci sayısı 3, genel zihinsel yetenek alanında ise öğrenci sayısı 8 olmak üzere toplamda 16 öğrenciden oluşmaktadır. Bu dağılım, araştırma yapılan kurumun öğrenci gruplarındaki farklı cinsiyet, sınıf düzeyleri ve yetenek alanlarını temsil edecek şekilde dikkatle oluşturulmuştur ve demografik çeşitliliğin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Üstün yetenekli öğrencilere, konulara önyargısız ve vizyoner bakış açısı ile yaklaştıkları düşüncesiyle yöneltilen sorularla, onların olaylara geniş bir perspektiften eleştirel olarak bakabilme ve mevcut paradigmaları sorgulama becerileri sayesinde geleneksel sanat eserleri ile yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerini kendi görüşleriyle değerlendirmeleri sağlanmıştır. Böylece üstün yeteneklilerin yeni sanat biçimlerine olan yaklaşımları anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, araştırma ekibi tarafından oluşturulan; kişisel bilgi formu, seçenekli soru formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu; katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi ve yetenek alanı gibi demografik bilgilerini içermektedir. Seçenekli soru formu; öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen görsel sanat ve müzik eserlerine yönelik estetik, yaratıcılık, özgünlük ve duygusal etki yönünden görüşlerini ölçmeyi amaçlayarak evet/hayır şeklinde hazırlanmış sorular içermektedir. Bu sorular, katılımcıların konuya ilişkin genel eğilimlerini belirlemeyi hedeflemiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme soruları ise; öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine dair özgün düşüncelerini ve detaylı görüşlerini ifade etmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Yapay zekânın sanat alanındaki rolü ve eserlerinin estetik, özgünlük, duygusal etki ve yaratıcı süreç açısından nasıl değerlendirildiği üzerine odaklanan görüşme soruları, yapay zekâ tarafından üretilen görsel ve müzik eserlerinin insan yapımı sanatla karşılaştırıldığında nasıl bir fark yarattığı, bu eserlerin sanat olarak kabul edilip edilemeyeceği ve hangi sanat türlerinde daha başarılı olduğu gibi konuları içermektedir.

Araştırmanın uygulama izinleri, ilgili genelgelere uygun olarak alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı, kullanılan veri toplama araçları ve gizlilik hakları hakkında detaylı bilgilendirme yapılmıştır. Veri toplama işlemleri, öğrencilerden gönüllü katılım formu sağlanarak, 18 yaş altı olduklarından ek olarak velilerinden onam formu ile onaylar alınarak yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine yönelik görüşlerini inceleyen bu araştırmadan elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, metin verilerini sistematik bir şekilde inceleyerek anlamlı temalar ve kategoriler oluşturmayı hedefleyen etkili bir nitel araştırma tekniğidir (Mayring,

2014). Bu yöntemde, metinlerden kelimeler, cümleler veya paragraflar gibi anlamlı birimler belirlenir ve bu birimler üzerinden veri analizi gerçekleştirilir. İçerik analizi, verilerin derinlemesine yorumlanmasını sağlayarak araştırmanın temel bulgularına ulaşmayı kolaylaştırır.

Seçenekli soru formundaki sorular, içerik analizinin ilk adımını oluşturmuş ve detaylı kodlama ile tema oluşturma süreçlerinde anlamlı sonuçların elde edilmesine katkı sağlamıştır. Bu sonuçlar ve içerik analizi bulguları ile birlikte, öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine yönelik görüşlerinin anlaşılmasına olanak tanımış ve araştırma sorularıyla sağlanan çapraz verilerle yanıt bulunmasını sağlamıştır.

Analiz sürecinde, öncelikle öğrencilerin verdiği yanıtlar detaylı bir şekilde incelenmiş ve belirli kodlar altında sınıflandırılmıştır. Kodlama işlemi, öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine yönelik görüşlerini sistematik bir şekilde değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Benzer kodlar bir araya getirilerek estetik, özgünlük, yaratıcılık ve duygusal etki ana temaları üzerinden çalışılmıştır. Bu temalar, araştırmanın odak noktalarını temsil etmiş ve öğrencilerin görüşlerini farklı boyutlarıyla ele almak için bir çerçeve sunmuştur. Bu temalar doğrultusunda elde edilen görüşler betimlenmiştir. İçerik analizi süreci, verilerin genelleştirilmesinden ziyade (Berg, 2001) detaylı görüşlerin yansıtılmasını sağlamıştır ve analiz sonuçları katılımcı öğrencilere özgüdür.

Bulgular

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine yönelik görüşlerinin anlaşılmasına çalışıldığı mevcut araştırmanın bulguları, kapsam dahilindeki seçenekli soru formu ve yarı yapılandırılmış görüşmelerin birlikte değerlendirilmesiyle elde edilmiştir. Katılımcıların yapay zekâ ile yapılan sanat ürünlerine ilişkin değerlendirmeleri; estetik değer, yaratıcılık, özgünlük ve duygusal etki gibi temel boyutlara odaklanan 14 kapalı uçlu ifadeye verdikleri "evet" ve "hayır" yanıtları temelinde analiz edilmiştir. Yanıtlar, genel eğilimleri daha açık biçimde yansıtabilmek amacıyla olumlu, olumsuz ve eşit olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmıştır. Araçlardan elde edilen bulgular, yapay zekânın sanat üretimi potansiyeline ve geleceğine ilişkin görüşleri sunmaktadır. Soru formundan elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Seçenekli Sorulara Verilen Yanıtlar

	Evet	Hayır
Olumlu Görüşler		
1. Yapay zekâ ile yapılan bir eserin estetik olarak güzel olabileceğini düşünüyor musunuz?	13	3
2. Yapay zekâ ile üretilen eserlerin insan yapımı eserlerden daha düzenli veya simetrik olduğunu düşünüyor musunuz?	12	4
5. Yapay zekânın, kendine ait bir sanat tarzı geliştirebileceğine inanıyor musunuz?	12	4
7. Yapay zekâ tarafından yapılan bir eserin sizde duygusal bir etki yaratabileceğini düşünüyor musunuz?	11	5
9. Yapay zekânın sanatsal yaratıcılık ortaya koyabileceğini düşünüyor musunuz?	11	5
10. Yapay zekânın, insan gibi yaratıcı fikirler üretebileceğine inanıyor musunuz?	10	6
14. Yapay zekânın gelecekte, insan yapımı eserlerle aynı duygusal etkiyi yaratabileceğine inanıyor musunuz?	9	7
Olumsuz Görüşler		
3. Yapay zekâ yapımı bir eserin insan yapımı bir eserden daha fazla detay içerebileceğine inanıyor musunuz?	7	9
4. Yapay zekâ tarafından yapılmış bir eserin özgün olabileceğine inanıyor musunuz?	5	11
6. Yapay zekâ ile yapılan bir eserin diğer yapay zekâ eserlerinden ayırt edilebilecek bir özgünlük sunduğunu düşünüyor musunuz?	3	13
8. Yapay zekânın insan yapımı bir eserden daha güçlü bir duygusal etki yaratabileceğini düşünüyor musunuz?	1	15
11. Yapay zekâ ile yapılan bir eserin yaratıcı olabilmesi için insan müdahalesine ihtiyaç duyduğunu düşünüyor musunuz?	12	4
13. Bir yapay zekâ eseri gördüğünüzde, onu sanat olarak kabul etmekte zorlanıyor musunuz?	9	7
Eşit		
12. Yapay zekâ tarafından üretilen eserlerin sanat olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	8	8

Araştırma bulguları, öğrencilerin yapay zekâ tarafından üretilen sanat eserlerine yönelik estetik bağlamındaki değerlendirmelerinin genel olarak olumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle estetik değer teması altında, 13 öğrenci yapay zekâ ile yapılan bir eserin estetik olarak güzel olabileceğini belirtmiş; 12 öğrenci ise bu eserlerin insan yapımı eserlerden daha düzenli ve simetrik olduğunu ifade etmiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin yapay zekânın biçimsel düzeyde başarılı ürünler ortaya koyabileceğini düşündüklerini göstermektedir. Ayrıca, 12 öğrenci yapay zekânın kendi sanatsal tarzını geliştirebileceğine inanmakta, bu da öğrencilerin bir kısmının yapay zekâyı sıradan bir üretim aracı olmanın ötesinde, özgün estetik üretim yapabilen bir aktör olarak değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Yaratıcılık teması açısından da öğrencilerin büyük kısmı yapay zekâya olumlu yaklaşmaktadır. 11 öğrenci yapay zekânın sanatsal yaratıcılık ortaya koyabileceğini düşünürken; 10 öğrenci yapay zekânın insan gibi yaratıcı fikirler geliştirebileceğini ifade etmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin bir bölümünün yapay zekâyı yalnızca biçimsel üretici olarak değil, aynı zamanda yaratıcı bir zihin ürünü olarak da gördüğünü göstermektedir. Ayrıca, duygusal etki boyutunda da olumlu yanıtlar dikkate değerdir: 11 öğrenci bir yapay zekâ eserinin kendilerinde duygusal bir etki yaratabileceğini belirtmiş, 9 öğrenci ise gelecekte yapay zekânın insan yapımı eserlerle benzer düzeyde duygusal aktarım sağlayabileceğine inandığını ifade etmiştir. Bu durum, bazı öğrencilerin yapay zekânın yalnızca içerik değil anlam ve duygu üretme kapasitesine de sahip olabileceğini düşündüğünü göstermektedir.

Buna karşın, özellikle özgünlük ve duygusal derinlik temaları söz konusu olduğunda öğrencilerin çoğunluğu olumsuz görüşler bildirmiştir. 13 öğrenci yapay zekânın yaptığı bir eserin diğerlerinden ayırt edilebilecek özgünlük sunmadığını belirtmiş, 11 öğrenci ise bu eserlerin genel olarak özgün olamayacağını ifade etmiştir. Aynı zamanda, 15 öğrenci yapay zekânın insan yapımı eserlere göre daha güçlü bir duygusal etki yaratamayacağını düşünmekte; yalnızca 1 öğrenci bu görüşe katılmaktadır. Bu bulgular, öğrencilerin yapay zekânın teknik yeterliliğini kabul etse de, sanatın öznel yönleri olan yaratıcılığın özgünlüğü ve duygu aktarımı gibi derinlikli alanlarda eksik kaldığını düşündüğünü göstermektedir. Son olarak, bazı bulgularda öğrenciler arasında belirgin bir fikir ayrılığı ya da eşit dağılım gözlenmektedir. "Yapay zekâ tarafından üretilen eserlerin sanat olarak kabul edilmesi gerektiği" sorusuna 8 öğrenci "evet", 8 öğrenci ise "hayır" yanıtı vermiştir. Bu durum, sanat tanımına dair düşünsel bölünmeyi göstermektedir. Ayrıca, 12 öğrenci yapay zekânın yaratıcı olabilmesi için insan müdahalesine ihtiyaç duyduğunu belirtmiş; 9 öğrenci ise bir yapay zekâ eserini sanat olarak kabul etmekte zorlandığını ifade etmiştir. Bu veriler, öğrencilerin bir kısmının yapay zekâyı yaratıcı bir üretici olarak görmekte zorlandığını ve yapay zekânın sanatsal kimliğini içselleştirmekte tereddüt yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle "yaratıcılık-insan katkısı ilişkisi" üzerine verilen bu yanıtlar, teknolojinin bağımsız bir sanat öznesi olarak tanımlanmasının henüz tam olarak kabul görmediğini göstermektedir.

Seçenekli sorularla genel eğilimler alındıktan sonra yapılan görüşmelerle konu detaylandırılmaya çalışılmıştır. İçerik analizi yöntemiyle detaylı bir şekilde incelenen veriler ve yapay zekânın sanatsal üretim potansiyeli ile öğrencilerin bu üretime yönelik bakış açılarını yansıtan temalar ve kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen temalar, öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerine yönelik görüşlerini estetik, yaratıcılık, özgünlük ve duygusal etki gibi kriterler üzerinden ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, estetik teması için dört, özgünlük teması için üç, duygusal etki teması için dört ve yaratıcılık teması için dört kod oluşturulmuştur. Her bir tema için belirlenen kodlar, açıklamaları ve katılımcı ifadelerinden alınan örneklerle birlikte ilgili tabloda ayrı ayrı sunulmuştur. Estetik temasına ilişkin elde edilen kodlar, açıklamaları ve katılımcılardan alınan örnek ifadeler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Estetik Temasına Ait Kodlar, Açıklamalar ve Örnek İfadeler

Tema	Kod	Açıklama	Örnekler
Estetik Değer	Estetik Zenginlik	Yapay zekâ eserlerinin estetik açıdan dikkat çekici, derinlikli ve görsel ya da işitsel açıdan çekici olması.	"Müzik alanında güzel şeyler başarabileceğini düşünüyorum yapay zekânın, insanlar daha çok hata yapabiliyor." (Ö3E) "Yapay zekânın yaptığı eserleri iç açıcı buluyorum çünkü daha farklı ele aldığı noktalar oluyor." (Ö8K)
	Estetik Üstünlük	Görsel sanatlarda simetrik ve düzenli tasarımlar oluşturması ve müzikte karmaşık ritmik yapılar veya uyumlu melodiler ile estetik algıyı olumlu yönde etkilemesi.	"Yapay zekâ estetik ve simetrik açıdan bence insanlardan daha güzel sonuçlar çıkarıyor." (Ö4E) "Yapay zekânın estetik yönü oldukça simetrik ve düzenli bir yapıya sahip." (Ö12K)
	Gerçekçi Estetik	Yapay zekânın eserlerinde gerçekçi ve doğal bir görünüm ya da işitsel bir bütünlük oluşturabilmesi	"Yapay zekâ eserleri genellikle çok fazla mantıklı ve düz, estetik olarak pek ilgi çekici değil." (Ö5E) "Bazen yapay zekâyla yapılan eserler çok doğal ve gerçekçi görünüyor." (Ö15K)
	Estetik Eksiklik	Yapay zekâ eserlerinin estetik açıdan yetersiz veya sınırlı olmasının algılanması.	"Yapay zekânın estetik açıdan bence biraz eksik olduğunu düşünüyorum." (Ö8K) "Yapay zekânın estetik anlayışı bazen yetersiz kalabiliyor, özellikle insan ifadelerini doğru yansıtmada konusunda." (Ö6K)

Tablo 3'te sunulan bulgular, öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine yönelik estetik temadaki görüşlerini kapsamaktadır. Öğrenciler, yapay zekâ tarafından oluşturulan eserlerin genellikle simetrik, düzenli ve görsel/işitsel olarak dengeli olduğunu belirtmiştir. "Estetik Zenginlik" ve "Estetik Üstünlük" kodları, bu olumlu değerlendirmeleri yansıtmaktadır. Özellikle görsel sanatlarda simetri ve düzen açısından başarılı bulan öğrenciler, müzikte ise karmaşık ritmik yapılar ve uyumlu melodiler aracılığıyla estetik bir deneyim yaşanabileceğini ifade etmiştir. Öte yandan, bazı öğrenciler yapay zekânın estetik açıdan soğuk, duygudan yoksun ya da fazla mekanik olduğunu dile getirmiştir. Bu bağlamda, "Estetik Eksiklik" ve "Gerçekçi Estetik" gibi kodlarla hem olumlu hem de sınırlayıcı estetik değerlendirmeler ortaya konmuştur. Bu durum, öğrencilerin yapay zekânın biçimsel başarısını kabul etmekle birlikte, insana özgü estetik anlayıştan uzak kaldığını düşündüklerini göstermektedir.

Özgünlük temasına ilişkin elde edilen kodlar, açıklamaları ve katılımcılardan alınan örnek ifadeler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Özgünlük Temasına Ait Kodlar, Açıklamalar ve Örnek İfadeler

Tema	Kod	Açıklama	Örnekler
Özgünlük	Özgünlük Eksikliği	Yapay zekâ eserlerinin özgünlükten yoksun olması.	"Yapay zekâ eserlerinin insan yapımı eserlere göre daha özgün olabileceğini düşünmüyorum." (Ö2K) "Yapay zekânın eserlerinde genellikle daha önce gördüğümüz şeylerin benzerleri yer alıyor." (Ö15K)
	Eser Benzerliği	Yapay zekâ eserlerinin tekrarlayıcı ve benzer olması, özgünlükten uzak olması.	"Eserler birbirine benzer olabilir, daha önce birebir aynısını yaptıysa bu internetten kopyalamak olur." (Ö2K) "Çoğu zaman yapay zekânın eserleri, önceki çalışmalara benziyor ve özgünlükten uzak oluyor." (Ö7K)
	Özgünlük Sınırı	Yapay zekânın özgünlükte sınırlı kalması.	"Yapay zekâ, insan yapımı eserlerdeki özgünlük kadar yenilikçi olamıyor." (Ö9K)

Tablo 4'te sunulan bulgular, öğrencilerin yapay zekâ ile üretilen eserleri özgünlük açısından nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların çoğu, yapay zekâ tarafından oluşturulan eserlerin sıklıkla birbirine benzer, tekrarlayıcı ve yenilikten uzak olduğunu ifade etmiştir. Bu eleştiriler özellikle "Özgünlük Eksikliği", "Eser Benzerliği" ve "Özgünlük Sınırı" kodları ile temsil edilmiştir. Öğrenciler, insan yapımı sanat eserlerinin daha yaratıcı, özgün ve kişisel izler taşıdığını savunmuş; yapay zekânın ise veriler üzerinden türetme yaptığı için kendi tarzını geliştirmekte zorlandığını belirtmiştir. Bu görüşler, yapay zekânın bireysel üslup ve yaratıcı ifade açısından yetersiz bulunduğunu ve sanatın özgünlük boyutunda insanla kıyaslandığında geride kaldığını düşündüklerini göstermektedir. Dolayısıyla öğrenciler, özgünlük gibi sanatın temel bileşenlerinden birinin hâlen insan yaratıcılığıyla daha güçlü şekilde temsil edildiğini düşünmektedir.

Duygusal etki temasına ilişkin elde edilen kodlar, açıklamaları ve katılımcılardan alınan örnek ifadeler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Duygusal Etki Temasına Ait Kodlar, Açıklamalar ve Örnek İfadeler

Tema	Kod	Açıklama	Örnekler
Duygusal Etki	Duygu Eksikliği	Yapay zekâ eserlerinin duygusal etki yaratamaması ve yapay bir hissiyat sunması.	"İnsan yapımı eserlere göre çok daha az bir duygusal etki bırakıyor." (Ö8K) "Yapay zekâ tarafından oluşturulan sanat eserleri genellikle duygusal bir bağ kurmuyor." (Ö16E)
	Sıradan Etki	Yapay zekâ eserlerinin sıradan ve duygusal etkiden yoksun olması.	"Böyle bir etki oluştuğunu düşünmüyorum çünkü sıradan eserler oluyor." (Ö3E) "Eserlerin çoğu, sadece teknik açıdan doğru ama duygu yansıtmıyor." (Ö12K)
	Duygu Uyandırma Potansiyeli	Yapay zekâ eserlerinin, bazı durumlarda duygusal etki yaratma potansiyeline sahip olması.	"Yapay zekânın yaptığı eserlerde duygusal olarak bir etki bıraktığını düşünüyorum ki bazı eserler gerçekten çok kaliteli oluyor." (Ö10K) "Yapay zekâ bazen çok etkileyici eserler yaratabiliyor ve duygusal bir tepki uyandırabiliyor." (Ö15K)
	Sınırlı Duygusal Etki	Yapay zekânın duygusal etki yaratmada sınırlı olması.	"Yapay zekâ tarafından yaratılmış bir sanat eserinin duygusal bir etki bırakıp bırakmadığı, kişisel algıya ve eserin içeriğine bağlı olarak değişebilir." (Ö12K)

Tablo 5'te yer alan bulgular, öğrencilerin yapay zekâ tarafından üretilen sanat eserlerinin duygusal etki

yaratma kapasitesine ilişkin düşüncelerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların çoğunluğu, yapay zekâ tarafından oluşturulan sanat ürünlerinin duygusal bağ kurmakta yetersiz olduğunu ve izleyici ya da dinleyici üzerinde anlamlı bir duygusal iz bırakmadığını belirtmiştir. Bu görüşler, özellikle “Duygu Eksikliği” ve “Sıradan Etki” kodlarında yoğunlaşmaktadır. Öğrenciler bu eserleri soğuk, mekanik ve insan hissiyatından uzak olarak tanımlamıştır. Bununla birlikte, az sayıda öğrenci bazı yapay zekâ eserlerinin içerik ve sunumuna bağlı olarak duygusal tepki uyandırabileceğini ifade etmiş; bu görüşler ise “Duygu Uyandırma Potansiyeli” ve “Sınırlı Duygusal Etki” kodlarıyla temsil edilmiştir. Genel olarak bu tema, öğrencilerin yapay zekâyı duygu üretimi açısından sınırlı ve duygusal bağ kurmakta yetersiz gördüklerini ortaya koymaktadır.

Yaratıcılık temasına ilişkin elde edilen kodlar, açıklamaları ve katılımcılardan alınan örnek ifadeler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Yaratıcılık Temasına Ait Kodlar, Açıklamalar ve Örnek İfadeler

Tema	Kod	Açıklama	Örnekler
Yaratıcılık	Sınırlı Yaratıcılık	Yapay zekânın yaratıcı olma kapasitesinin sınırlı olması.	"Yaratıcı rol üstlenir çünkü yapay zekâ çevreden gelen verileri kendi içinde harmanlar ve yeni veriler ortaya çıkabilir." (Ö4E) "Yapay zekâ kendi başına yaratıcı olamaz; ancak verdiğimiz verilerle sınırlı bir yaratıcılık sergileyebilir." (Ö15K)
	Yaratıcı Yardım	Yapay zekânın yaratıcı süreçlere yardımcı olma kapasitesine sahip olması.	"Yapay zekânın gerçekten yaratıcı bir rol üstlenebileceğine inanıyorum, hem detaylar konusunda olsun hem daha fazla fikir verme konusunda olsun yardımcı olacağını düşünüyorum." (Ö7K) "Yapay zekâ, insanların yaratıcı sürecinde yardımcı olabilir ve yeni fikirler önererek yaratıcı katkılarda bulunabilir." (Ö9K)
	Yaratıcı Potansiyel	Yapay zekânın büyük bir yaratıcı potansiyel taşımasının mümkün olması.	"Yapay zekânın ben yaratıcı bir rol üstlendiğine inanıyorum." (Ö9K) "Yapay zekâ büyük bir veri tabanına sahip olduğu için farklı, yenilikçi fikirler üretebilir." (Ö14K)
	Yaratıcılık Eksikliği	Yapay zekânın yaratıcı süreçlerde eksiklik göstermesi, insan gibi yaratıcı düşünme eksiklikleri.	"Yapay zekâ şu an kendisi düşünmek yerine bizim isteklerimizi derliyor." (Ö11K) "Yapay zekâ, insan gibi hayal gücü ve içsel deneyimlerden beslenen yaratıcı süreçlere sahip değil." (Ö14K)

Tablo 6’da sunulan bulgular, öğrencilerin yapay zekânın yaratıcı üretim kapasitesine ilişkin görüşlerini kapsamaktadır. Öğrencilerin büyük bir bölümü, yapay zekânın yaratıcı fikirler üretme konusunda sınırlı bir kapasiteye sahip olduğunu belirtmiş; bu düşünceler “Sınırlı Yaratıcılık” ve “Yaratıcılık Eksikliği” kodlarında toplanmıştır. Katılımcılar, yapay zekânın özgün yaratım yerine verilen verileri yeniden düzenleyerek ürün oluşturduğunu, bu nedenle insan gibi özgün ve yaratıcı bir üretim biçimine sahip olamayacağını savunmuştur. Bununla birlikte bazı öğrenciler, yapay zekânın yaratıcı sürece yardımcı bir araç olarak katkı sağlayabileceğini ifade etmiş ve bu görüşler “Yaratıcı Yardım” koduyla temsil edilmiştir. Ayrıca “Yaratıcı Potansiyel” kodu kapsamında, yapay zekânın büyük veri havuzlarını işleyerek yenilikçi fikirler üretme kapasitesine sahip olabileceği yönündeki değerlendirmeler de dile getirilmiştir. Bu temada olumlu ve olumsuz görüşlerin bir arada bulunması, öğrencilerin yapay zekânın yaratıcı üretime katkısını araçsal, ancak sınırlı bir biçimde değerlendirdiğini göstermektedir. Alınan görüşlere göre; Yapay zekâ, estetik açıdan bazı güçlü yönlere sahip olsa da özgünlük, duygusal etki ve yaratıcılık açısından bazı sınırlılıklara sahiptir.

Sonuç ve Tartışma

Yapay zekânın sanat üretiminde yaratıcı bir aktör olup olamayacağı ve sanatın doğasıyla nasıl ilişkilendirildiği üzerine düşünme ve tartışma ihtiyacı ile yürütülen bu araştırmada, üstün yetenekli lise öğrencilerinin yapay zekâ ile üretilen müzik ve görsel sanat eserlerine yönelik görüşleri estetik, yaratıcılık, özgünlük ve duygusal etki yönünden değerlendirilmiştir.

Üstün yetenekli öğrenciler genel olarak yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerinin *estetik değere* sahip olabileceğini düşünmektedir. Öğrenciler, yapay zekânın sanat eseri üretirken özellikle simetri ve düzen açısından başarılı olabildiği konusuna dikkat çekerken, bu eserlerin duygusal derinlik ve detay eksikliği nedeniyle insan yapımı eserlerle kıyaslandığında yetersiz kaldığı görüşündedirler. Literatürde yapay zekânın estetik konusunda teknik olarak başarı sağladığını, ancak detay ve duygu aktarımı açısından insan yapımı eserlerin gerisinde kaldığını vurgulayan benzer çalışmalar (Artut, 2019; Ballı, 2020) bulunmaktadır. Bu bulgu, öğrencilerin yapay zekâyı estetik açıdan bir başarı unsuru olarak görmelerine karşın, sanatsal etkiyi sadece biçimsel güzellik üzerinden tanımlamadıklarını ortaya koymaktadır.

Yapay zekânın *özgünlüğü*, üstün yetenekli öğrenciler tarafından sınırlı olarak değerlendirilmiştir. Öğrenen bir makine olarak verilerden bir eser üreten yapay zekânın özgün olabilmesi henüz yeterince sağlanamamaktadır. Bu sonuca ulaştıran görüşmelerde, katılımcılar argüman olarak, yapay zekânın eserlerinde tekrara dayalı ve benzer nitelikler taşıdığı sıkça belirtilmişlerdir. Bu durum, Danto (1964) ve Elgammal vd. (2017) gibi çalışmaların yapay zekânın özgünlük sorunlarına yönelik tespitleriyle paraleldir. Ayrıca, McCormack vd. (2019) insan yapımı eserlerin özgünlükte daha güçlü olduğunu ifade eder. Öğrencilerin çoğu, sanatın özgünlük boyutunu bireysel ifade ile özdeşleştirdiğinden, yapay zekâyı sanatsal bir kimlikten ziyade üretim aracı olarak görmektedir.

Yapay zekânın sanat eserleri aracılığıyla *duygusal etki* yaratma kapasitesine ilişkin bulgular, insanın bu alandaki belirgin üstünlüğünü ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın yapay zekâ eserlerinin duygusal etki yaratma kapasitesinin genellikle yetersiz olduğu bulgusu mevcut çalışmalarla (Coşkun ve Gülleroğlu, 2021; Lee, 2022) da vurgulanmıştır. Katılımcılar, yapay zekânın teknik yeterliliğine rağmen duygu aktarımında zayıf kaldığını belirtmiş; bu durum insanı yapay zekâdan ayıran temel farklardan biri olarak değerlendirilmiştir. İnsanı yapay zekâdan ayıran en büyük özelliğin duygusal aktarım ve etki olabildiği düşünülmektedir. Özellikle, yapay zekânın duygusal bağ kurma potansiyelinin artırılabilmesi için, insan yapımı eserlerin duygusal derinliğini taklit edebilecek algoritmalara dönüştürülebilir. Ancak diğer taraftan böyle bir ihtiyaç hiçbir zaman hissedilmeyebilir. İnsan, duygusunu üstün tutma eğilimindedir.

Yapay zekâ *yaratıcılık* konusunda hızla gelişirken, bireyler hala insanın bu süreçte daha etkin olabildiğini düşünmektedir. Çalışmada yapay zekânın yaratıcılık kapasitesinin henüz sınırlı olduğu, ancak yaratıcı süreçlere katkı sağlayabileceği bildirilmiştir. Danto (1964) ve McCormack vd. (2019) insan yaratıcılığının özgünlük ve hayal gücüyle zenginleştiğini, yapay zekânın ise bu yönlerden daha eksik olduğunu belirtmektedir. İnsanı taklit ederek kendini geliştiren yapay zekâ, kendi başına yaratıcı olmada gelişim aşamasındadır. Saniel (2017) de henüz hiçbir sistemin insan zekasının yaratıcılık, hayal gücü, özgünlük gibi özelliklerini yansıtamayacağını belirtir. Bu bulgu, öğrencilerin yapay zekâyı yaratıcı bir birey değil; yaratıcı süreçlerde rol alabilecek bir araç olarak konumlandıklarını göstermektedir.

Genç öğrencilerin yapay zekâyı daha çok teknik bir araç olarak gördükleri ve ileride ise duygusal (Akkaya vd., 2021), sanatsal ve yaratıcı (Oruç vd., 2024) potansiyelini eleştirdikleri bilinmektedir. Mevcut araştırmada nicel bir fark analizi yapılmamışsa da demografik özelliklere göre algı farklılıkları göze çarpmıştır. "Yapay zekâ eserlerinde duygusal etki yok.", "Yapay zekâ müzik eserlerinde duygusal eksiklikler var." ifadeleriyle aktarılan görüşler, yapay zekâ tarafından üretilen sanat eserlerinin genel olarak yapay zekânın duygusal potansiyelini sınırlı bulan bir eğilim olduğunu ortaya koymaktadır. Hong (2018) çalışmasında, yapay zekâ ile üretilen sanat eserlerinin, insan yapımı eserlerle karşılaştırıldığında yaratıcı olarak daha düşük algılandığını ve yapay zekânın sanat üretimindeki rolünün, sanatçının kimliğiyle ilişkilendirilmesinin bu algıyı etkilediğini göstermektedir. İnsan üretimi eserlere daha fazla yaratıcılık atfedilirken, yapay zekânın eserleri genellikle teknik bir üretim olarak görülmektedir. Mevcut çalışmanın katılımcıları yapay zekâyı bir araç olarak görmekte ve sanatsal değerleri, teknik doğruluk ve mantık bağlamında değerlendirmektedirler. Yapay zekâ yardımcı bir teknoloji olarak görülmekle birlikte, etik kaygıların varlığı (Jackson vd., 2024) bildirilmektedir.

Yapay zekânın daha özgün ve duygusal derinlik taşıyan eserler üretebilmesi için algoritmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, öğrencilerin yapay zekâyı yönelik eleştirilerini anlamak, bu teknolojiyi eğitimde daha etkili kullanabilmek için önemlidir. Yapay zekânın kişiselleştirilmiş öğrenme içeriği ile yenilikçi öğretim yöntemleri sağlamadaki avantajlarına vurgu yapan çalışmalar (Chassignol vd., 2018; Tuğluk ve Gök Çolak, 2019) yapay zekânın eğitimde öğrencilerin öğrenme hızlarını ve bireysel ihtiyaçlarını daha iyi karşılayacak

şekilde öğretim yöntemlerini dönüştürebileceğini göstermektedir. Yapay zekânın eğitimdeki yerini güçlendirmek, öğrencilere teknolojiyi yaratıcı bir araç olarak benimsetmek ve etik boyutlarıyla tartışmak kritik bir adımdır.

Öneriler

Yapay zekânın sanatsal bir eser üretirken estetik potansiyelini geliştirmek için ileri düzeyde algoritmalara ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde özgünlüğü sağlayabilmesi için veri setlerinin çeşitliliğinin artması ve daha gelişmiş algoritmaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Derin öğrenme modelleri ve generatif adversarial ağlar (GANs) gibi teknolojiler, sanatsal üretimde yapay zekânın özgünlüğünü ve estetik algısını geliştirebilir. Son olarak, yapay zekânın sanatsal yaratıcılığı destekleyen etik kurallar çerçevesinde gelişmesi, sanatın değerini koruması ve insan yaratıcılığı ile uyum içinde olması gereklidir. Bu süreç, yapay zekânın sanat dünyasındaki rolünü şekillendirecek önemli bir adımdır. Farklı kültürlerden, sanat akımlarından ve tekniklerden örneklerle eğitilmiş modeller daha özgün eserler üretebilir.

Araştırma önerisi olarak; şiir, edebiyat, dans, animasyon, video oyunları ve interaktif sanat gibi diğer yapay zekâ eserleri üzerinde de çalışmalar yapılması ve bu tür eserlerin eğitsel ve sanatsal potansiyelinin incelenmesi verilebilir.

Kaynaklar

- Akkaya, B., Özkan, A., ve Özkan, H. (2021). Yapay Zekâ Kaygı (YZK) Ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Alanya Akademik Bakış*, 5(2), 1125–1146.
- Artut, S. (2019). Using a machine learning algorithm to create a computational artwork: variable. *Athens Journal of Humanities and Arts*, 6(3), 173–182. <http://dx.doi.org/10.30958/ajha.6-3-1>.
- Ballı, Ö. (2020). Yapay zekâ ve sanat uygulamaları üzerine güncel bir değerlendirme. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (26), 277–306.
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences* (4. baskı). Allyn & Bacon.
- Berger, S. L. (1991). *Differentiating curriculum for gifted students*. ERIC Clearinghouse on Handicapped and Gifted Children.
- Chassignol, M., Khoroshavin, A., Klimova, A., ve Bilyatdinova, A. (2018). Artificial intelligence trends in education: A narrative overview. *Procedia Computer Science*, 136, 16–24. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2018.08.233>.
- Coşkun, F., ve Gülleroğlu, H. D. (2021). Yapay zekânın tarih içindeki gelişimi ve eğitimde kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(3), 947–966. <https://doi.org/10.30964/auedbf.916220>.
- Danto, A. (1964). The artworld. *The Journal of Philosophy*, 61(19), 571–584.
- Drott, E. (2021). Copyright, compensation, and commons in the music AI industry. *Creative Industries Journal*, 14(2), 190–207. <https://doi.org/10.1080/17510694.2020.1839702>.
- Elgammal, A., Liu, B., Elhoseiny, M., ve Mazzone, M. (2017). CAN: Creative adversarial networks, generating “art” by learning about styles and deviating from style norms. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1706.07068>.
- Genç, M. A., Daniş, S., ve Hamarta, H. K. Ö. (2023). Görsel sanatlar alanında özel yetenekli bireylerin eğitiminde yapay zekânın kullanımı. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (Özel Sayı), 497–519. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2023.53>.
- Hong, J. W. (2018). Bias in perception of art produced by artificial intelligence. In *International Conference on Human-Computer Interaction* (ss. 290–303). Springer.
- Jackson, P., Ponath Sukumaran, G., Babu, C., Tony, M. C., Jack, D. S., Reshma, V. R., ... ve John, A. (2024). Artificial intelligence in medical education – Perception among medical students. *BMC Medical Education*, 24(1), 804.
- Jang, Y., Choi, S., ve Kim, H. (2022). Development and validation of an instrument to measure undergraduate students’ attitudes toward the ethics of artificial intelligence (AT-EAI). *Education and Information Technologies*, 27, 11635–11667. <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11086-5>.
- Kantürk, B. (2022). Yapay zekânın günümüz sanat üretimlerinde katılımcı bir aktör olarak rolü: Türkiye güncel sanatından iki örnek. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 11(95), 1007–1020.
- Lee, H. K. (2022). Rethinking creativity: Creative industries, AI and everyday creativity. *Media, Culture & Society*, 44(3), 601–612. <https://doi.org/10.1177/01634437221077009>.
- Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: Theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Klagenfurt.
- McCormack, J., Gifford, T., ve Hutchings, P. (2019). Bilgisayar tarafından üretilen sanatta özerklik, özgünlük, yazarlık ve niyet. A. Ekárt, A. Liapis ve M. L. Castro Pena (Ed.), *Müzik, ses, sanat ve tasarımda hesaplamalı zekâ: EvoMUSART 2019 (Lecture Notes in Computer Science, Cilt 11453 içinde, ss. 35–49)*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-16667-0_3.

- Novozhilova, E., Mays, K., Paik, S., ve Katz, J. E. (2024). More capable, less benevolent: Trust perceptions of AI systems across societal contexts. *Machine Learning and Knowledge Extraction*, 6(1), 342–366.
- Oruç, T., Yeşilyurt, M., ve Kurt, M. (2024). Eğitimde yapay zekâ konulu çalışmaların betimsel analizi. *Temel Eğitim*, (24), 44–60.
- Piirto, J. (2011). *Creativity for 21st century skills*. Springer.
- Renzulli, J. S. (2021). The Three-Ring Conception of Giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. In *Reflections on Gifted Education* (ss. 55–90). Routledge.
- Russell, S. J., ve Norvig, P. (2016). *Artificial intelligence: A modern approach*. Pearson.
- Santos, I., Castro, L., Rodriguez-Fernandez, N., Torrente-Patino, A., ve Carballal, A. (2021). Artificial neural networks and deep learning in the visual arts: A review. *Neural Computing and Applications*, 33, 121–157. <https://doi.org/10.1007/s00521-020-05565-4>.
- Sariel, S. (2017). Günümüzde yapay zekâ. M. Karaca (Ed.), *İnsanlaşan makineler ve yapay zekâ içinde* (ss. 21–25). İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Siegle, D. (2023). A role for ChatGPT and AI in gifted education. *Gifted Child Today*, 46(3), 211–219. <https://doi.org/10.1177/10762175231168443>.
- Sivri, O. (2024). Yapay zekâ çerçevesinde görsel sanatların geleceği. *İnsanat Sanat Tasarım ve Mimarlık Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 322–344.
- Şen, E. (2022). İllüstrasyon alanında yapay zekâ uygulamaları. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1320–1332. <https://doi.org/10.11616/asbi.1159662>.
- Tekin, A. (2018). Yapay zekâ kullanımının sanata etkileri. *Kent Akademisi*, 11(4), 692–702.
- Tuğluk, M. N., ve Gök-Çolak, F. (2019). Sanayi toplumu ve eğitimi. A. D. Öğretir-Özçelik ve M. N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri içinde* (ss. 305–335). Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Zhou, Y., ve Kawabata, H. (2023). Eyes can tell: Assessment of implicit attitudes toward AI art. *i-Perception*, 14(5). <https://doi.org/10.1177/20416695231209846>.

GIFTED HIGH SCHOOL STUDENTS' PERSPECTIVES ON AI-GENERATED MUSIC AND VISUAL ARTWORKS

Ecem KARABULUT, Serpil UMUZDAŞ

Abstract

This study investigates the perspectives of gifted high school students regarding music and visual artworks produced by artificial intelligence, with a specific focus on aesthetics, creativity, originality, and emotional impact. Employing a qualitative research design, data were collected through personal information forms, multiple-choice questionnaires, and semi-structured interviews. The study group consisted of 16 students formally identified as gifted in the fields of visual arts, music, or general intellectual ability, ensuring demographic and disciplinary diversity. Data were analyzed using content analysis, categorizing findings under four main themes: aesthetic value, originality, emotional impact, and creativity. The results indicate that while students generally evaluated the aesthetic dimensions of AI-generated works positively, they criticized the lack of detail and emotional depth. Participants perceived AI's creative capacity as limited, emphasizing the superiority of human-made artworks in terms of originality. Specifically, students noted that although AI demonstrates competence in certain formal aspects, it fails to evoke the same emotional resonance as human-created works. Overall, the study concludes that AI remains limited in artistic production regarding deep meaning and emotional expression. However, participants also acknowledged the opportunities AI offers; adopting a forward-looking perspective, they highlighted its potential in art education to support creative discovery and expand the imagination.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction The rapid integration of Artificial Intelligence (AI) into artistic production has sparked significant debate regarding the definitions of creativity, originality, and artistic value. As AI technologies begin to generate complex musical and visual works, understanding how these productions are perceived by human audiences—particularly by individuals with high creative potential—has become crucial. This study aims to investigate the views of gifted high school students regarding music and visual artworks produced by artificial intelligence. The research focuses specifically on four key dimensions: aesthetic value, creativity, originality, and emotional impact. Gifted students, who often possess heightened sensitivity and advanced cognitive abilities in specific domains such as visual arts and music, offer a unique perspective on the intersection of technology and human creativity.

Methodology This research was conducted using a **qualitative research design** to allow for an in-depth exploration of students' perceptions and attitudes. The study group consisted of **16 high school students** who had been formally identified as gifted. To ensure demographic and disciplinary diversity, participants were selected from students receiving education in the fields of visual arts, music, and general intellectual ability.

Data collection involved a multi-layered approach:

1. **Personal Information Form:** To gather demographic data.
2. **Multiple-Choice Questionnaire:** To identify general tendencies.
3. **Semi-Structured Interviews:** To obtain detailed qualitative data regarding their specific views on AI artworks.

The collected data were analyzed using **content analysis**. Through this process, codes were generated and categorized under four main themes: **aesthetic value, originality, emotional impact, and creativity**.

Results The findings revealed a complex and nuanced perspective among gifted students regarding AI-generated art:

- **Aesthetic Value:** Students generally evaluated the aesthetic dimensions of AI-generated works positively. However, they frequently criticized these works for lacking fine detail and textural depth compared to human-made art.
- **Originality and Creativity:** Participants assessed AI's creative capacity as limited. The consensus was that AI-generated works fundamentally lack true originality, as they are derivative of existing human datasets. Students emphasized the superiority of human-made artworks in terms of genuine novelty and creative intent.
- **Emotional Impact:** A significant finding was the perceived lack of emotional resonance in AI art. Students noted that while AI can mimic aesthetic forms, its capacity to evoke deep emotional impact or convey complex human feelings is insufficient and "soulless" compared to works created by humans.

Discussion and Conclusion The study concludes that while gifted students acknowledge the technical capabilities of Artificial Intelligence, they believe it currently remains limited in the core

artistic domains of originality, creativity, and emotional expression. The ability to convey deeper meaning—a hallmark of human art—is seen as underdeveloped in AI productions.

However, the students did not reject the technology entirely. Adopting a forward-looking perspective, they acknowledged the opportunities AI offers. They highlighted that, if used correctly, Artificial Intelligence holds significant potential in art education as a supportive tool. It can assist individuals in discovering their creative capacities, overcoming creative blocks, and expanding their imagination by providing novel starting points. Consequently, AI is viewed not as a replacement for the human artist, but as a powerful auxiliary instrument that requires human guidance to achieve true artistic value.

Keywords: Artificial Intelligence, Gifted Students, Art Education, Generative Art, Visual Arts, Music

We would like to thank Gaye TAŞ and Ayşe Ceren SİLAH for their valuable contributions to the data collection process of this study.

BİLGİLENDİRME / NOTICES

Onam / Consent: Katılımcılardan yazılı onam alınmıştır. / *Written consent obtained.*

Destek / Support: Yok. / *None.*

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok. / *None declared.*